

ПЕНЗЕЛЬ, ТЕАТР І МІСТО

Пензель, театр і місто – це ключові слова до розповіді про художника, актора та корінного рівнянина Ігоря Жилінського.

Рівненський «Кавказ»

Мапа Рівного кінця XIX ст. засвідчує, що одне з передмість повітового центру мало назву «Кавказ». Саме там знаходилась вулиця Кавказька, що перетиналася вулицями Литовською і Бармацькою (пізніше й до сьогодні носить ім'я Адама Міцкевича).

На розі вулиць Кавказької та Міцкевича стояла невелика продовгувата дерев'яна хата, в якій жила родина Жилінських. За свідченням Ігоря Жилінського, його прапрадід був литовцем і мав прізвище Жилінскаус. З часом прізвище на

Вгорі: Рівненський Академічний український музично-драматичний театр
Фото, 2010 р.

українських землях асимілювалося, як і його носій, змінилося на – Жилінський. Онук того литовця – Давид Кирилович – був знаний у місті, адже працював управителем рівненського банку. Його дружина Улита залишилася в пам'яті нащадків як жінка дуже набожна, бо в 1935 році, продавши всю землю, вирушила в далеку подорож до Єрусалиму, про що потім чимало розповідала онукам.

Перша дерев'яна хата Жилінських на вулиці Міцкевича, збудована ще на початку XX ст., згоріла, а з того дерева, що вдалося з вогню врятувати, згодом спорудили новий маленький будиночок. Ось у таку однокімнатну хатину, збудовану на згарищі, привів у 1929 році Федір Жилінський молоду дружину Пелагею, що приїхала працювати до Рівного із с. Сатіїв. Тіснилися разом і молоді, й батьки.

У 1933 році Кавказ провів до місця останнього спочинку на Омелянівський цвинтар Давида Жилінського, а у 1944 році – його дружину Улиту.

Омелянівський цвинтар знаходився на доволі високому крейдяному пагорбі. Вхід на це православне кладовище був із вулиці Литовської. Цвинтар мав огорожу і рів, який відділяв його від єврейського кладовища, вхід на яке був із вулиці Міцкевича. А ще на тому пагорбі зі сторони вулиці Млинівської, ближче до річки, були поховання жертв епідемії холери, що косила рівнян на початку XX ст.

Забігаючи наперед, варто сказати, що з 60-их років минулого століття розпочалася інтенсивна забудова цієї місцевості, тож пагорб став значно меншим. За бажанням родичів останки похованих на православному кладовищі близьких людей переносили на кладовище в с. Тинне, що розташоване на околиці Рівного. Там і спочиває нині прах подружжя Жилінських.

Район передмістя «Кавказ»

Фото. 1930-і рр

Район передмістя «Кавказ»

Фото. 1967 р.

Федір і Пелагея Жилінські.
Фото. 1924 р.

У довоєнний час, за спогадами Ігоря Жилінського, в районі Кавказу жила єврейська біднота, мешкали тут і польські та чеські родини. Згадує він прізвища Новаків, Валецьких, Влучеків, Саєнків, Литовченків, Богданів, Мардерів, Торонських, Хорунжих. Будинки в цій частині міста були в більшості дерев'яні й одноповерхові. Вулиця Міцкевича, що доволі круто піднімалася вгору, була вимощена бруківкою, обабіч якої замість тротуарів – рівчаки, по яких стікала вода. Жили «кавказці» дружно, особливо дітлахи, які разом гасали по цих пагорбах, ходили до школи. Проте кожен ходив до свого храму – церкви, костелу, синагоги.

А потім прийшла війна. І нікого з єврейських сімей не залишилося в живих. За словами Ігоря Федоровича, який на власні очі бачив, що творили німецькі окупанти з єврейським населенням у Рівному, «ще жоден фільм не відобразив такого жаху». Пригадує, як однієї ночі до їхнього дому постукала вся в крові й налиплій землі, в одній лише сорочці жінка. То була сусідка Жилінських Злата Бромгер, яку німці забрали на розстріл. Була вона в останній партії на розстріл, тож поранена, вночі вилізла з верхнього ярусу трупів і якось добралася на свою вулицю шукати прихистку. І, хоч як було страшно за себе і за дітей, Пелагея

сім діб переховувала єврейку Злату в льосі, потім та добралася до лісу і так залишилась живою.

За шістдесят повоєнних років Кавказ став невпізнаним. Тепер – це майдан Просвіти, де розташоване приміщення Рівненської облдержадміністрації, а на пагорбі – ЗОШ № 5, навколо багатоповерхівки, магазини. А там, де було завітчане подвір'я й дерев'яна сільська хата Жилінських, тепер бавляться галасливі малята дитячого садка № 23.

Художник – син художника

Федір Давидович Жилінський народився 1903 року. З початком Першої світової війни сім'я Жилінських евакуювалася в Росію, зупинившись у Симбірську. У цьому місті Федір закінчив чотирикласне училище. А згодом, повернувшись додому, одержав художню освіту у Варшаві, закінчивши Академію мистецтв.

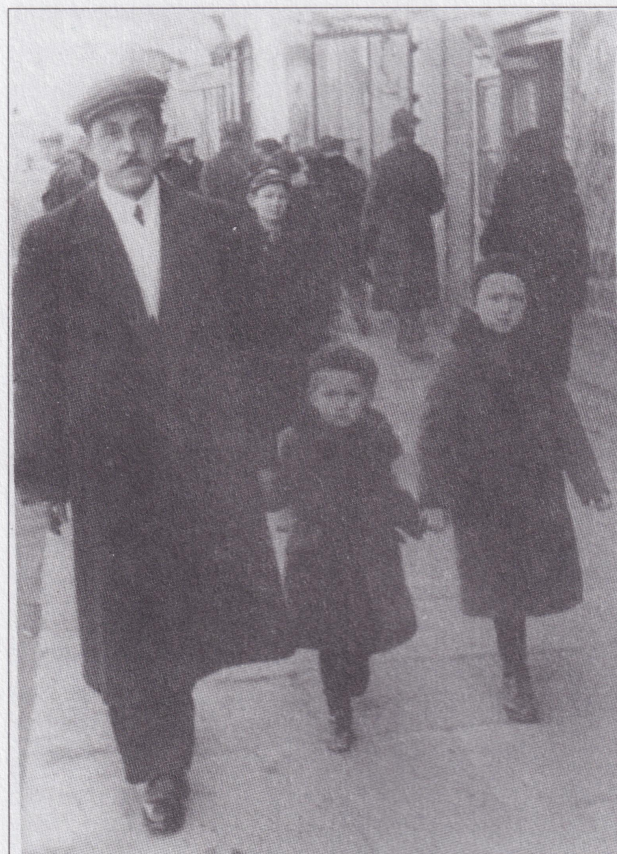
**Василіса Жилінська, тітка
і хрещена мати Ігоря
Жилінського.** Фото. 1920-і рр.

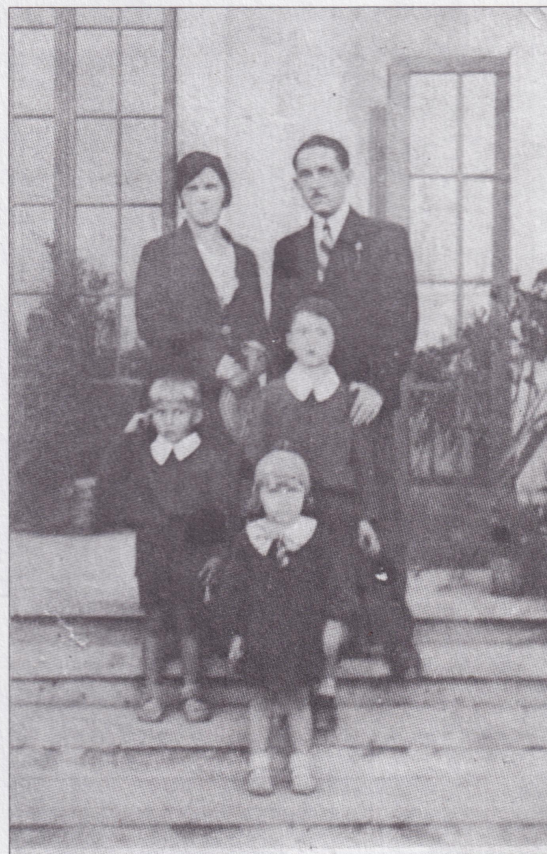
Пелагея Жилінська.
Фото. 1930 р.

Федір Жилінський.
Фото. 1930-і рр.

**Федір Жилінський з синами на вулицях
Рівного.** Фото. 1930-і рр.

Сім'я Жилінських.
Фото. 1930-і рр.

Художник Федір Жилінський біля своєї хати на вул. Міцкевича. Фото. 1940-і рр.

Усе творче, трудове та сімейне життя художника Федора Жилінського пройшло в Рівному. Федір Давидович був хорошим пейзажистом і копіїстом. Коли в 30-ті роки у Рівному в парку Любомирських організовувалися Волинські торги, рівненські художники влаштовували там аукціони, де продавали свої картини. Хоча живопис не був основним засобом для утримання сім'ї. У Федора й Пелагеї Жилінських було троє синів. Тож художник змушений був працювати в об'єднанні рівненських ковбасників, згодом – секретарем в адвоката Гіршеля.

Однак найбільший поклик його душі – це іконопис. Федір Давидович був глибоко віруючою людиною і коли брався до зображення ликів святих, постився, довго перебував у молитві. До нього звертались монахи Корецького та Почаївського монастирів. У 40-ві воєнні роки почав малювати для церков «Голгофи». У повоєнний час на ікони особливого попиту не було, тож безробітний художник змушений був влаштуватися на роботу секретарем у Рівненську міліцію.

Федір Жилінський з синами біля своєї хати на вул. Міцкевича. Фото. 1940-і рр..

Батьківський талант художника успадкував його старший син Ігор. Разом із батьком вони реставрували ікони, малювали «Голгофи», а з часом молодий художник Ігор Жилінський стає учасником мистецьких виставок, має схвальні відгуки і навіть відзнаки. Як найдорожчий родинний спадок береже батькову картину «Циганча».

Тяжка хвороба потушила життя художника Федора Жилінського. Та залишився по ньому добрий слід – ікони, до яких схилиються люди із вірою в серці, а ще троє його синів – Ігор, Мефодій та Анатолій.

Брати Ігор та Анатолій Жилінські.

Фото. 1930-і рр.

«У цьому театрі я виріс...»

Імена Ігоря та Анатолія Жилінських – акторів обласного театру – добре відомі у Рівному. Все життя брати присвятили сцені та вихованню молодих акторських талантів.

До великої сцени Ігор Федорович ішов з дитинства. На вулиці Гоголівській (нині вулиця С. Петлюри) 1908 року було відкрито театр Зафрана (нині на цьому місці знаходиться Народний дім). Розповідає Ігор Жилінський: «Це було муроване приміщення з трьома дверима, зал був дещо нижчий горизонту. У цьому театрі я виріс. Відвідував усі вистави, концерти, кіно... Там я «Подоланочку» танцював».

Дитинство Ігоря Жилінського пройшло на «Кавказі». Жилінські були прихожанами Свято-Успенської церкви. Особливо теплі спогади залишилися у Ігоря Федоровича про священника цієї церкви Михайла Носаля (див. у розділі «Кожне дерево з плоду свого пізнається...»), який прищепив йому, як і багатьом іншим дітям і любов до рідної землі, і високі моральні та духовні цінності. Шкільні роки Ігоря Жилінського розтягнулися від 1936 року до середини 40-их років. Перші три роки навчався у польській школі № 8, яка розміщувалася на вулиці Чемплінського (сучасне приміщення Інституту мистецтв РДГУ на вулиці Хвильового, 7). А з приходом радянської влади у 1939 році перевівся у 2 клас російської школи № 5. Під час німецької окупації певний час у Рівному діяла гуманітарна школа, в яку здібного до навчання хлопця записали батьки. Так розпорядилася доля, що Ігор мав простуду і не пішов до школи саме в той день, коли німці підігнали вантажівки й усіх школярів силою вивезли до Німеччини. Йому пощастило залишитися вдома. Уже після війни переросток Жилінський знову сів за парту.

Служба в армії для Ігоря Жилінського стала особливим і переломним моментом його життя. Він потрапляє до Москви, що дало змогу побувати в театрах, займатись у самодіяльному театрі, познайомився з Народною артисткою СРСР

Ігор Жилінський на театральному підмостку.
Фото. 1945 р.

Ігор Жилінський.
Фото. 1950-і рр.

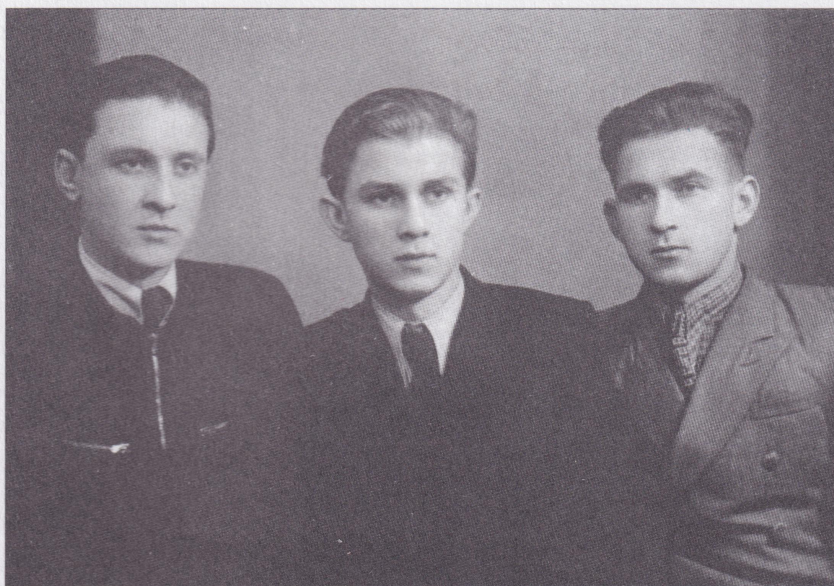
Ігор Жилінський – артист Рівненського театру.
Фото. 1960-і рр.

Ігор Жилінський (вгорі) серед дітей. Фото. 1940-і рр.

Ігор Жилінський
з подругами у
сквері біля Свято-
Воскресенського
собору.
Рівне. Фото. 1947 р.

**Брати Ігор, Анатолій та
Мефодій Жилінські.**
Фото. 1955 р.

Аллою Тарасовою, яка допомогла солдатів влаштуватися вільним слухачем студії ім. М. Щепкіна при Московському Малому театрі. В Ігоря була перспектива залишитись у Москві, вчитися й працювати в столичному театрі. Але перемогли любов до батьків і рідної сторони. Повернувшись додому, він бере участь у виставці народних промислів, яка була влаштована у Рівному і, як екскурсовод, розповідає про виставку. Завітали сюди артисти Рівненського театру й після спілкування з художником-екскурсоводом запросили його на роботу в трупі.

Його перша роль – ксьондз у виставі «Тарас Бульба». Актор Ігор Федорович Жилінський працював у Рівненському театрі з 1954 по 1969 роки, зіграв десятки ролей, щоразу даруючи глядачам радість спілкування з прекрасним мистецтвом.

Згадує Ігор Жилінський: «Рівняни раніше дуже любили театр. Знали акторів, стежили за новими виставами. Завжди можна було бачити в залі корінних рівнян – Базуріних, Клешканів, Прохорових, Куліїв, Логвисів та інших». Працюючи в театрі, Ігор Жилінський одночасно навчався в Київському театральному інституті ім. Карпенка-Карого на театрознавчому факультеті. Коли ж у Рівному відкрився інститут культури, Ігор Федорович пішов на викладацьку роботу, викладав предмет «Історія театру».

Усі, хто вчився в цього мудрого талановитого педагога, згадують його як зразок інтелігентності й порядності.

Слідом за Ігорем вирішив звідати акторського хліба молодший із братів Жилінських Анатолій. У 1963 році він закінчив режисерський факультет Київського театального інституту ім. І. Карпенка-Карого й після навчання два роки працював на сцені Рівненського театру актором і режисером. А далі його творчість розкрилась у Києві на посаді головного режисера Головної редакції літературно-драматичних програм Українського телебачення. Майже 30 років до самої смерті (1992 р.) він жив у постійному пошуку, через телеекран його театр йшов у кожную українську домівку.

Родина Жилінських на Омелянівському кладовищі. Фото. 1950-і рр.

Зовсім іншу професію обрав собі середульший Жилінський – Мефодій. Він був інженером вагових приладів і майже 50 років працював на підприємстві «Рівненська сільгосптехніка». Мефодія Федоровича не стало у 2000 році.

Кажуть, що історію свого краю потрібно починати вивчати тоді, коли є живі свідки чи то визначних, чи то непомітних подій. Бо коли вони залишать цей світ, то заберуть із собою й неповторні враження від побаченого й пережитого. Адже історія – це не лише факти й події, а й почуття, які одвічно притаманні людині.

2005 р.

P.S.

У 2009 році вийшла у світ вагома праця І. Ф. Жилінського – монографія «Історія театального мистецтва Рівненщини». У цій об'ємній, яскраво проілюстрованій світлинами книзі – історична ретроспектива рівненських служителів Мельпомени, яку десятиріччями по крихтах збирав і досліджував Ігор Федорович Жилінський.